

ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелинің Улус ажил-агыйының перспективтиг планнаашкынының талазы-биле Күрүне комиссиязының болгаш ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелинің чанында Төп статистика эргелелинің дыннады

Бөш жыл дүргүзүндө райондарынын гидроэлектростанцияларында 2.534 муң киловатт көчмөдөйгү күчү-шымдарыны аягыдайып киргип, Батовак ГЭС-тиң баштайгы аялчык хууаа мурунча туттунган болгаш ажыглада кирген. Делегейде эң узуг гидроэлектростанцияларын бирээи болур Куйбышев ГЭС-те баштайгы агрегат үлөтпүр тутун 1955 чылда берген; Куйбышев — Москва аразында 400 муң вольт күштүгү электри дамчыгыгынаын шугуку-н туттунууну чоюлтунган.

Хөмүр лаш тывыжының чорудулгаларын механизаастаары өткөзгөн. Хөмүр даш комбайналарының саны беш чыд дүргү-
үзүлүш 3,1 катпар өскөн, породалуурулду машиналары 2,7
катпар өскөн. Шыда ийлеңчек болгаш ийлеңчек бадымшының
кыттарының хөмүр даштыг оваллаары механизаастаа-
манын дөңсөп беш чыд дүргүзүлдэ 16-дан 33 хуу чедир,
кол горизонталдыг белеткез ажылдакчыларының чо-
удулгаларының үсмөлдө хөмүр даштыг болгаш породалы
дүдүдүрүп механизаастаарының дөңсөп 25-тез 47 хуу че-
дир өскөн.

Машина тудуушкунунга бүдүрүлгөлөрдү специализация-
нын болгаш кооперациянын көгөүдөрүнө шөүлүг ыңаа-
н салбаан

Чийк үлестүрүн кыялгыларының шынары элээн эки-
жээн, мичалажок чамды бүүдүргүлөр ам-даа четтес шы-
нарылыг продукцияны бүүдүрү үдүдүрү тувар.

(Уланчыгы 3-нү ырында).

1951—1955 чылдарда ССРЭ-нин хөгжүлдесинин бешки беш чыл планынын күүселдесинин түңнелдеринин дугайында

ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин Улус ажил-агыйынын перспективтиг планнаашкынынын талазы-биле Күрүне комиссиязынын болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин чанында Төп статистика эргелелинин дыңнады

(Төнчүзү).

Бургаг чык сөөртүр кемини бусир флотунун болгаш бургаг чык сөөртүр боту чорбас флотун бүдүрүчүлүү 1950 чылдагы-биле дөмөйлөргө 1955 чылда 12 хуу көвүдөн, нефть продуктулар болгаш сал сөөртүр бусир флотунун болгаш нефть кудар баржарнын бүдүрүчүлүү азын куулаан. Бусир судоуларынын болгаш нефть кудар баржар-нын азын чорутуу ам-даа хей.

4. Бешки беш чылда далайын салдыг флотунун тоннажы 34 хуу көвүдөн. Иччанимжеж далай флоту чык сөөртүр-гелеринге бүгү негелдерин хандырбайн турар.

Порттарнын түдүшкүнүн болгаш оларнын эрттирер арталын калбартырынын талазы-биле ажилдар чоруту-ган. Порттарга чыктер сайгары барык 1,8 катап көвү-дөн. Далай порттарында чык краннарын саны 1,3 ка-тап, чүдүрүчүлүгү — 2,1 катап көвүдөн. Моон-биле кады Ираклы Чөөн чык болгаш Кара-далай бассейнерин-де далайын салдыг порттарнын хөгжүлдесинин темпери хожулап турар. Далай порттарында ажилдарын организа-таарында болгаш чыктуу чүдүрер, дүжүр ажилдары ме-ханамперин ажилгалында ам-даа улуг четпестер бар.

Бургаг чык сөөртүр далай флотунун бүдүрүчүлүү беш чыл дүргүзүндө 18 хуу болгаш нефть кудар флотун бүдү-рүчүлүү 43 хуу эскен. Бургаг чык сөөртүр флотун бүдү-рүчүлүү эвес азын чорутуу азын эвөөжө-дө ам-даа хей болуп артышкан турар. Ираклы Чөөн чүкте, малайя балык улетпүрүн бүдүрүлгелеринин пароход ту-рар черлеринде далай судоуларынын азын чорутуу озы-аа турар.

5. Бешки беш чылдын чылдарында дүргүзүндө нинти ажилгалын автомобиль транспорту дыка улуг хөгжүл-дөн алган, чык саарылгазы 10 катап көвүдөн болгаш чур-тун автомобиль транспорту нинти чык саарылгазы 1950 чылда 5 хуу турганыга дүр 1955 чылда 22 хуу болган. Массалыг чыктерин төпчүтүгөн сөөртүлгөсүн дыка кал-барган. Чык автомобильдеринин бүдүрүчүлүү 18 хуу кө-вүдөн.

Чонну пассажир сөөртүр автомобиль транспорту-биле хандырары эскен. Автобустар-биле сөөртөн пассажирле-рин саны 1950 чылдагы-биле дөмөйлөргө 1955 чылда 4,3 катап көвүдөн. Автобус оруктарынын узуну 2 катап ул-гатын.

Автомобиль ажил-агыйларын улгатыр каттыштырарынн талазы-биле оналга күүсетинген. Чык сөөртүр авто-мобиль паркынын ажилгалында улуг четпестер бар. Авто-мобильдерин чартык хире кезин азын чорутуу турар, а ажил-дап турар автомобильдерин маанашкынын чартын ку-рут болуп турар. Улуг четпестери болгаш төтчөгөшкенин күрүне болгаш хей-нинти организацяларынын эргелинде турар чык автомобильдер ажилгалында база болдурун ту-рар.

Беш чылдын тургузунда Киев—Харьков—Ростов, Ростов — Минералдыг Суг—Орджоникидзе, Минск — Брескиниг автомобиль магистралдары туттулган болгаш ажилгалда кир-ген. Иччализаков калыг шыгыгыг чык автомобиль срукта-рын тударынн талазы-биле оналга чүгө 65 хуу күүсе-тинген.

6. Дүн-хүн чок ажилдары-биле деритинген агаар шу-гумнарынн узуну барык ийи катап көвүдөн. Кол аэро-порттар далай болгаш агаар бойдустан нарын байдалдарында ужудушкунга таарыштыр деритинген. Улус ажил-агый-нын азын-бүрү адырларынга ужура-чүгү калбас ажилгал-кынын алган.

7. Бешки беш чылдын дүргүзүндө эң сайзырангы тех-никаын базанын үндөсүлүгүн харызаанын болгаш ра-дионун чепсек-херекселерин улам ылайыг хөгжүлдөсн хан-дырткан. Хоорай аразынын кабелни салырынын талазы-биле улуг ажилдар чорутулган, оң түңнелде кабелдер-ин узуну 2,2 катап көвүдөн. Радио дамчыдыгынын станцияларын күчүзү болгаш радио хүлөсн азыр топка-ларын саны 2 ажилга улуг эскен. Иччализаков харыза-нын техниказынын денени улус ажил-агыйнын өзү ту-рар негелдерин хожулап турар. Ультразвук чалгыгын радио дамчыдыгынын болгаш радиолор харызаанын нег-терлеринн талазы-биле ажилдар эркежон чугула хемчө-дөдөр боттандырылган.

Хоорайнын телефон станцияларын күчүзү 36 хуу эс-кен. Көдө Советтерин, машина-трактор станцияларын бол-гаш совхотарын телефончулар талазы-биле улуг ажилдар чорутулган. Почта харызаанынын албан черлеринин саны, ылангыя көдө черлерде база кур болгаш курулкан черле-рин шигээдин ап турар районнара көвүдөн. Оон-биле кады харызаанын чепсек-херекселери-биле бүдүрүлгелерин, ал-бан черлерин болгаш чонну хандырарында ам-даа улуг чет-пестер бар.

8. Бешки беш чылдын чылдарынын дүргүзүндө тран-спортта болгаш харызаада капитал салышкынын дөртү беш чылдагы-биле дөмөйлөргө 48 хуу эскен.

IV. КУШ-АЖЫЛДЫН БУДУРЧУЛУГУН ЭСТЕРИНИН БОЛГАШ БУДУРЧУЛУГУН БАЗА СААРЫЛГАН ЧАРЫГДАЛЫН ЧИГЕДИРИНН ТАЛАЗЫ-БИЛЕ

1. Бешки беш чылда улус ажил-агыйнын бүгү-ле ады-ларынга куш-ажылдын бүдүрүчүлүүн улам ылайы өздө-дөс болган. Иччализаков куш-ажылдын бүдүрүчүлүүн чөдүл алган денени чөдө болуп артышкан турар, ычан-гаш куш-ажылдын бүдүрүчүлүүн талазы-биле оналга бүрү-биле күүсетинген.

Куш-ажылдын бүдүрүчүлүүн беш чылдын дүргүзүндө эскен: үлөтүргө 50 хуунун орунуга 44 хуу, туушкун-га—55 хуунун орунуга 45 хуу, колхозтарда нинтигн кө-дө ажил-агыйнда, совхотарын болгаш куруненин көдө ажил-агый талазы-биле дуулаар бүдүрүлгелеринде — план ботура 40 хуунун орунуга барык 37 хуу.

Үлөтүргө куш-ажылдын бүдүрүчүлүүн чөдөс өздө-сн ылангыя, хөмүр даш шахталарына болгаш ыш белетке-леринге турган.

Куш-ажылдын бүдүрүчүлүүн өздөсүнн талазы-биле оналгаларын күүсетинген болза элзон хей министр-створын, ведомстволарын болгаш бүдүрүлгелерин чаа техникаын негелдеринин болгаш бүдүрүлгелерин органи-заашкынын экижидеринн талазы-биле багы ажилынын.

а ол ышкан хей-хей бүдүрүлгелерин бир дески эвес ажи-лынн, хей-хей азын чорутуу чоруктарын болгаш ажил ша-гынын эске-даа чидиргелерин бар болуп турарынн түң-нел болуп.

Куш-ажылдын бүдүрүчүлүүн эстериинн оналгаларын туушкунга күүсетпей барган механиктерин багы ажилгалы-биле болгаш чып элзон алыр кезектерин бол-гаш конструкцияларын чөдөс ажилгалы-биле холбашкан.

2. Бешки беш чылдарын дүргүзүндө улус ажил-агый-га бүдүрүлгенин болгаш саарылганын чарыгалы куулаан.

Үлөтүр продукциянын бот-үнесин барык 25 хуу чи-гедирин планга көргөн. Үлөтүр продукциянын бот-үнеси беш чыл дүргүзүндө херек кырында 23 хуу чигенген. Про-дукциянын бот-үнесин чигедиринн оналгаларын ССРЭ-нин Ыш үлөтүр министрствоу, ССРЭ-нин Балык улетпүр-нүг министрствоу болгаш ССРЭ-нин Тулуг материалдары-нын үлөтүрүнүн министрствоу үргүчү күүсетпейн тур-ган.

Тулуг ажилдарынн өртөн чигедиринн талазы-биле оналга күүсетинген. Элзон хей министрстволар болгаш хей-хей тулуг организациялары дыка хей каражын үндү-ргөн.

Демир орук сөөртүлгелеринн бот-үнесин чигедиринн талазы-биле оналга ажил күүсетинген. Үрүмкөп сазар салгынын саарылга чарыгалы беш чылдын дүргүзүндө денештирилге өртөктер-биле план ботура 23 хуунун ору-нуга 25 хуу чигенген.

Бүдүрүлгенин болгаш саарылганын чарыгалын чигет-кени бүдүрүлгелерин болгаш ажил-агый организациялары-нын чылдагы дыка көвүдөр болгаш беш чылдын дүргү-зүндө чиг өткө, материалдарга, оттулар чүдүлгө, дер-мелдерге болуу-биле сазар өртөктерин болгаш электри база чыгыг өөртиялган, чык сөөртүлгелерин өртөктерин ийи катап чигедирин боттандырар арганы берген.

V. УЛУСТУН МАТЕРИАЛДЫГ ЧАГАЙ БАЙДАЛЫН, КАДЫН КАМГАЛАЛЫН БОЛГАШ КУЛЬТУРЛУГ ДЕНЧЕЛИНИН УЛАМ ЫҢАЙ ЭСКЕНИНН ТАЛАЗЫ-БИЛЕ

1. Беш чыл планы национал орулганы 60 хуудан эвөөс эвес көвүдөдирин көргөн. Бүдүрүлгени өздөсүн бол-гаш куш-ажылдын бүдүрүчүлүүн бедөжүнне үндөс-лөш, национал орулга беш чылдын чылдарында 68 хуу көвүдөн.

Улус ажил-агыйында ажилчыларын болгаш албан-жаакчыларын саны беш чылдын дүргүзүндө он чартык миллион кижиге, азы 24 хуу көвүдөн. Ажилчыларын болгаш албан-жаакчыларын чылда ортумак саны 1955 чылда 48,4 миллион киж болган.

Мурнула чылдары ышкан, өртөн беш чылдын дүргү-зүндө ажил чоткалар чорук чуртка чок болган.

Ажилчыларын болгаш албан-жаакчыларын боттук ажил төлөвирин беш чылдын дүргүзүндө 35 хуудан эвөөс эвес база колхозчуларын орулгаларын 40 хуудан эвөөс эвес бедиринн талазы-биле оналгалын планга дөстөткан турган. Күрүненин үрүмкөп сазар өртөктерин чигеткени-нин, а ол ышкан ажил-биле ажил төлөвиринн эскенинн түңнелде ажилчыларын болгаш албан-жаакчыларын боттук ажил төлөвирин 1950 чыл-биле денээрде 1955 чыл-да 39 хуу эскен. Колхозчуларын боттук орулгалары 50 хуу көвүдөн, ол болза колхоз бүдүрүлгенин эскенинн база белетке болгаш салдыг алыр өртөктерин бедир, ылавыла дуулаар дуулааларын норма-чигөөс куулаар, көдө ажил-агый үндүрүн чигедир, көдө ажил-агый үн-дүрүн өртөн чылдарга чөдү төлөткөсүн өрелерин күш чок болдуура талазы-биле болгаш эске-даа элзон каш хемчөгелерин ап чорутканын түңнел болган.

Күрүне болгаш кооператив сазарын үрүмкөп сазар өртөктерин беш чылдын дүргүзүндө план ботура 23,5 хуу-нун орунуга 26 хуу чигеткен.

Ажилчы чоннарын культура-амыдырал хандырлган-гына куруненин чарыгалары беш чылдын дүргүзүндө ды-ка эскен. Күрүненин күсөл-биле чон поселиленин база ажилчыларын болгаш албан-жаакчыларын социал стра-хованин ботура төлөгелерин, пенсияларын, санаторий-лерге, дыштанылга бажынарына болгаш уругларын албан черлеринге халас болгаш чигеткен өртөктерин путевкалар-ын, хей уругларын болгаш бот-нелерге поселиленин, сур-гууларга стипендияларын, халас өөрелерин, медицина-нын халас дуулаачынын, шөдө үнесин ажил төлөвирин болгаш эске-даа төлөгелерин, чигелдерин 1950 чылда 122 миллиард рубль турганыга дүр 1955 чылда 154 мил-лиард рубль нинти түнүг кылдыр алган азы 26 хуу хей болган.

2. Үрүмкөп сазар бараан саарылганын хөгжүлгенин талазы-биле бешки беш чыл планынын оналгалары ажил күүсетинген. Күрүне болгаш кооператив сазарынн үрүмкө-п сазар бараан саарылганын хемчөөс денештирилге өртөктер-биле беш чыл дүргүзүндө план ботура 70 хуунун орунуга 89 хуу эскен. Бөдөс салгыны боттандырар турар херекелерин кооперациянын бараан саарылгазы 2,1 катап улгатын.

Улус херекелерин кол-кол барааннарын чонга сазары көвүдөн. Алыч-чон барааннарын сазары, 1950 чыл-биле денээрде 1955 чылда дараазында хемчөөс көвүдөн: алыч сазары — 2,3 катап, колбаса кылгаларын — 1,7 катап, зыт консерваларын — 2,8 катап, балыкты — 1,5 катап, балык консерваларын — 3,4 катап, мал сар-жаан — 1,6 катап, үнүш турун — 2,2 катап, ногаз фрукт болгаш сүт консерваларын — 3,1 катап, чигири — 1,9 катап, сүтүг болгаш сүт продуктуларын — 2,1 катап, сорттаан далганын — 2 катап.

Үлөтүрүн кол-кол барааннарын сазары база-ла көвү-дөн: хепти болгаш шитки хепти — 2 катап, трикотаж кылгаларын — 2,2 катап, хөвө-сазында кылган нөстөр-ин — 50 хуу, торгу нөстөр — 2,9 катап, идиети — 68 хуу, мебельди — 3,1 катап, металлдан кылган саваны — 3,5 катап.

Культура-амыдыралдын барааннарын сазары дыка эс-кен: чагаг тергелери 4 катап, шахтарын — 2,3 катап, дээрларын машиналарын — 3 катап, радиоприемниктерин болгаш телевизорларын — 3,9 катап; бажыга херектиг

сөөдүкчуларын, хөп чуур машиналарын болгаш доолун сөр-дүрүкчуларын сазары хей катап эскен.

Ыш болгаш тулуг материалдарын база бүдүрүлге ажил-агыйга херектиг эске-даа барааннарын сазары, ылангыя көдө черлерге колданы сазары көвүдөн, оон иштинде: ту-луг бажын сазары — 6,4 катап, дилген ыш материал-дарын — 7 катап, цементин — 5,7 катап, шиферин — 10,4 катап, чымчак шыгынын — 4 катап, чык авто-мобильдерин — 3,1 катап көвүдөткен.

Хей-хей барааннарын бүдүрү турарынн өздөсн чон-нуң орулгаларынн көвүдөн турарынн хожулап турары-биле холбаштыр алыч-чөдүн элзон каш барааннарынга (зыт, чаг, чигир болгаш эске-даа) база үлөтүрүнн чамдыг чугула барааннарынга чоннуң херекелерин чөдө хандырун-майн турар.

Ассортиментин калбартыр болгаш барааннарынн шына-рын бедир талазы-биле үлөтүргө салыг организацияларын ам-даа чөдөс негелде салып, чуртун районнарынча ба-рааннарын сөөртүргө частыргаларын ботурун турар.

Нинтигн чөмөнчилгенин бүдүрүлгелери беш чылдын дүргүзүндө чөм кылырын 62 хуу көвүдөткен, а денешти-рилге өртөктер-биле бараан саарылгазы 84 хууга эскен. Иччализа-даа нинтигн чөмөнчилгенин организацияларын тур-арында улуг четпестер бар, нинтигн чөмөнчилгенин хей-хей бүдүрүлгелеринде херекелеринн хандыргаларын ор-ганизаашкынын багы.

Күрүне болгаш кооператив сазарынн магазинеринн саны 18 хуу көвүдөн, оон-биле кады специализааша-магистеринн чөдөс калбарган. Столоуларын, рес-тораннарын болгаш чайнааларын саны 30 хуу көвүдөн.

Иччализа-даа магазинерин, складтарын болгаш нинти чөмөнчилгенин материал-техникатг дерлөгөн сазын алыччыларга эркежон чугула таарычалыг байдаларын тургузарына болгаш оларын чотуру-биле хандырарына ам-даа чөдөс.

3. Бешки беш чылда чурттага туууну, хоорайларын, ажилчы сугуларын, көдө район төптери чагайжылар болгаш коммунал бүдүрүлгелерин туууну талазы-биле улуг ажилдарын боттандырган.

Чурттага бажынарынн талазы-биле доктаатылган оналга күүсетинген. Чуга күрүне планы-биле берген ажи-херекелеринн күсөл-биле бөсн 105 миллион дербелчин метр нинти шөдүг чурттага бажынарын туттулган. Оон алында бүдүрүлгелерин фондунун болгаш төпчүткөн эске-даа ажи-херекелеринн күсөл-биле 10 миллион хире дербелчин метр нинти шөдүг чурттага бажынарын тут-тулган. Хоорай чурттагыларын ботурун күсөл-биле болгаш күрүне чөмөнчилгени дууламчы-биле 39 миллион дербел-чин метр хире нинти шөдүг чурттага бажынарын тууун алган. Бешки беш чылдын чылдарында колхозчуларга бол-гаш көдө интеллигенцияга 2,3 миллион чурттага бажы-нарын туткан.

1955 чылда суг дамчыдыгынын болгаш канализация-нын чөдөсүлгенин тууунга, чурттага бажынарынн теллофикациязына болгаш газификациязына, хоорай трап-спортун калбартырына, гостиницаларын болгаш чер-чер Советтеринн эске-даа коммунал бүдүрүлгелеринн тууун-га капитал салышкынарынн хемчөөс 1950 чыл-биле денээрде 56 хуу көвүдөн.

Газыткан квартираларын саны 1950 чыл-биле денээр-ге 1955 чылдын төнчүзүндө барык 2 катап көвүдөн.

1955 чылда Ленинградта В. И. Ленин аттыг Метрополи-тенниг бажы элзон тууун дооскап болгаш ажилгалга кирген, оон ажилдар оруунун узуну 10,8 километр болуп. Беш чылдын дүргүзүндө Москваны В. И. Ленин аттыг мет-рополитенин ажилдар оруунун узуну 18,3 километр көвүдөн.

4. Бешки беш чылда улустун кады камгаланын улам ылайы хөгжүлгө талазы-биле хемчөгөр боттаткан. Эмнегелерин, ботула бажынарынн, диспансерлерин, санаторий-лерин болгаш дыштанылга бажынарынн, уруглар аска-лерин болгаш эмнеге-профилактиктг эске-даа албан черлеринн, а ол ышкан уруглар сазарынн чөдөс кал-барган.

Беш чылдын дүргүзүндө эмнеге албан черлеринде орун-нарын саны 28 хуу көвүдөн. Уруглар аскалеринде орун-нарын саны 133 мунга эскен. Беш чылдын төнчүзүндө уруглар сазарында уругларын саны 1,7 миллион кижиге чөдөс, тодаргайларга 1950 чыл-биле денээрде план боту-ра 40 хуу турарынн орунуга 48 хуу көвүдөн. Санато-рийлерде болгаш дыштанылга бажынарында оруннарын саны 60 мундан ажил эскен. Иччализа-даа уруглар аска-леринге, санаторийлерге болгаш дыштанылга бажынарын-га оруннарын көвүдөр талазы-биле оналга долу эвес күүсетинген.

Чуртка өмчилерин саны 66 мун кижиге эскен; 100 мун ажил өмчилер боттарынын мергежилни бедиткен.

Эмнеге черлерин медицинанын эң чаа дерлөгөн, аппа-ратура болгаш инструментал-биле чөдөсгелери экижөн. Эмнерин, медицина дерлөгөн болгаш инструменталерин бүдүрер 1950 чыл-биле денээрде 1955 чылда 2,8 катап эскен. Массалыг куш-культура шигээсүнн улам ылайыг калбарышкынын чөдөс алылган.

5. Эрткен беш чылдын дүргүзүндө социалистг культу-рынн бүгү адырларынга улам ылайыг чөдөсүлгенин чөдөс алылган.

Бешки беш чылдын төнчүзүндө республикаларынн най-ыскаларынга, республикага чыгырткан хоорайларга, об-ласть, край болгаш улуг-улуг төптерге чөдө чылдын өөр-дөсүлгенин бүгү-нинтигн ортумак он чылдын өөрелде-зинче шигчирин дооскан.

Чуртка нинтигн-биле ажилчы болгаш көдө аныктар-нын школарынн кириттиришкан, ортумак школарын-ны 8—10 класстарынн өөреничтеринн саны 1950 чыл-биле денээрде 1955 чылда 4,3 миллион кижиге азы 3,4 катап көвүдөн, ычкарга көдө черлерге 8 — 10 класстарынн өөреничтеринн саны 3,7 катап көвүдөн. Ортумак школарынн саны 1950 чыл-биле денээрде 1955 чылда 80 хуу көвүдөн. 1955 чылда хоорайларга 7 клас-сарын дооскан өөреничтеринн иштинде 90 ажил хууу 1955—1956 өөрелде чылында ортумак школарынн 8

класстарында болгаш техникумнарда өөрелдегин үргүчү-леп турар.

Бешки беш чылда политехниктиг өөрелдегин хөгжүлгө талазы-биле чөдөс баштайгы бажынар кылдыган, ычан-гаш школарда политехниктиг өөрелдег амдында чөдө-с тургустулган.

6. Бешки беш чылдын чылдарында улус ажил-агый-нын бүгү адырларынга тускай өртөмчилерин белеткөрүн узуу-биле калбарган. Заочный өөрелдегин кириттириш-кан, дэди өөрелдег черлеринде 1955 чылда 1.867 мун студентилер азы 1950 чылдындан 620 мун хей кижиге өөренип турган. Заочный өөрелдегин кириттиришкан, техникумнарда болгаш эске-даа тускай ортумак өөрелдег черлеринде 1955 чылда 1.959 мун кижиге азы 1950 чыл-дындан 661 мун хей кижиге өөренип турган.

Бүдүрүлгенин дашкаар дэди болгаш ортумак тускай өөр-елдег черлеринде тускай өртөмчилерин өөрелд үндүргө-ни 2.242 мун кижиге болган азы өртөк беш чыл-биле дең-нээрде 32 хуу көвүдөн, а бүдүрүлгенин чарыктырбайн өөрелдегин кириттиришкан, тускай өртөмчилерин өөр-елд үндүргөни 2.651 мун кижиге болган, азы — 39 хуу көвүдөн. Үлөтүрүн, тулугун болгаш көдө ажил-агый-нын он чугула адырларынга херектиг тускай өртөмчилер-ин дэди өөрелдег болгаш ортумак тускай өөрелдег чере-леринде өөрелд үндүр талазы-биле оналгалар күүсетин-ген.

Улус ажил-агыйында дэди азы ортумак тускай өртөм-чиг специализирин саны бешки беш чылдын дүргүзүндө бүдүн чартыктан ажил катап көвүдөн.

Дэди болгаш ортумак тускай өөрелдегин хөгжүлгенин, тускай өртөмчилерин белеткөрүндө чөдөсүлгенин-биле чергелештир улуг четпестер бар. Элзон хей таарыгалары тускай өртөмчилерин белеткөрүндө шигары улус ажил-агыйнын негелдеринге дүшүлгөн турар. Дэди өөрелдег черлеринн хей нурууу ыччала чөдө-с ССРЭ-нин европа кезөөнн төп болгаш мурнуу районнарында мөңнөткен.

7. Бешки беш чылдын чылдарында совет өртөм улуг чө-динкинирн чөдөс алган. Чуртта өртөм-педагог кал-дарын кириттиришкан, өртөм ажилдакчыларынн нинти саны 1950 чыл-биле денээрде 1955 чылда 38 хуу көвү-дөн. Бүдүрүлгенин дашкаар аспирантурага турган аспи-раннарын бешки беш чылдын дүргүзүндө өөрелд үндүргө-ни өртөк беш чылда өөрелд үндүргөни 88 хуу ашкан, а заочный-биле өөренип дооскан аспираннарын катал алырга — 93 хуу ашкан. Хей-хей өртөм албан черлеринн ажилында улуг четпестер болза бүдүрүлге-биле сула хары-за болуп.

8. Улус ажил-агыйынын мергежилдиг ажилчы кадрлар-биле херекелерин хандырар дөс бешки беш чылда куш-ажылчы куруларынн училищелерин болгаш школа-ларынга 2,4 миллион ажилчыларын, оон иштинде тех-никтиг, ус-дарган, демир орук училищелеринге — 746 мун кижиге, көдө ажил-агый механизациянын училищелеринге—628 мун кижиге болгаш фабрика-заод өөрелде-зини школарынга—990 мун кижиге белеткөн. Бүдүрү-гелеринн чанында ФЭЗ-нун школарынга ол үнес дүргү-зүндө 420 мун ажил ажилчыларын белеткөн.

Тус-тузунда болгаш бригадалап өөрелдеринн ар-газы-биле, бүдүрүлгелерде шуут организацынган ару-тарын болгаш школарынн системазын дамчыштыр чыл бүрүдө 7,5 миллион ажилчылар болгаш албан-жаакчылар чаа профессионаларга өөренип, боттарынын мергежилни бед-иш турган.

9. Бешки беш чылдын чылдарында кинонун, библиоте-каларын болгаш клубтарын чөдөс улам ылайы хөгжөөн. 1955 чылда кинотеаттарга 82 дод метржыг кинофиль-мерин, оон иштинде 65 уран-чөдө фильмдерин үндүргөн. Кино үндүрер черлерин саны 58 мун ашкан. Кино үндүрер черлерин санынын талазы-биле беш чыл планы хуусаа бетинде, 1954 чылда күүсетинген. Иччализа-даа кино театр-ларын саны болгаш байдал, кино фильмерин үндүрү тулары болгаш оларын шынары чоннуң кино хандырыл-ганын талазы-биле херекелерин хандырбайн турар. 1955 чылдын төнчүзүндө бүгү хөмилеринн библиотекарлары 390 мун ажил турган, оларга номнарын саны 1 миллиард 350 миллион экземпляр чыгы турган. Оруларын бол-гаш культура бажынарынн, клубтарын болгаш номчу-га бажынарынн саны 126